

**Satversmes tiesa izbeidz tiesvedību lietā par normām, kas noteica kritērijus,
pēc kuriem vērtējama zinātnieka zinātniskā darbība, lemjot par eksperta
tiesību piešķiršanu**

Satversmes tiesa 2019. gada 12. decembrī ir pieņēmusi lēmumu lietā Nr. 2019-02-03 “Par Ministru kabineta 2017. gada 12. decembra noteikumu Nr. 724 “Noteikumi par Latvijas Zinātnes padomes ekspertu kvalifikācijas kritērijiem, ekspertu komisiju izveidošanu un to darbības organizēšanu” 3. punkta un Latvijas Zinātnes padomes 2018. gada 15. janvāra lēmuma Nr. 19-1-1 “Latvijas Zinātnes padomes eksperta tiesību piešķiršanas kārtība” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 64. pantam”.

Apstrīdētās normas

Saskaņā ar Zinātniskās darbības likuma 18. panta piekto daļu 2017. gada 12. decembrī izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr. 724 “Noteikumi par Latvijas Zinātnes padomes ekspertu kvalifikācijas kritērijiem, ekspertu komisiju izveidošanu un to darbības organizēšanu”. Šo noteikumu 3. punkts, kas ir viena no lietā apstrīdētajām normām, nosaka, ka katra noteikumu 2. punktā minētā zinātniskās darbības rezultāta, kas tiek vērtēts, lemjot par eksperta tiesību piešķiršanu, kvalitātes kritērijus attiecīgā zinātnes nozarē, šo kritēriju izvērtēšanas un eksperta tiesību piešķiršanas kārtību nosaka Latvijas Zinātnes padome.

Pamatojoties uz minēto Noteikumu Nr. 724 normu, Latvijas Zinātnes padome 2018. gada 15. janvārī ir pieņēmusi lēmumu Nr. 19-1-1 “Latvijas Zinātnes padomes eksperta tiesību piešķiršanas kārtība” kas arī ir apstrīdēta izskatāmajā lietā.

Augstāka juridiska spēka normas

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pants: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika”.

Satversmes 64. pants: “Likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šīnī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros”.

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Administratīvās rajona tiesas pieteikuma. Apstrīdētās normas ir piemērojamas tās lietvedībā esošajā administratīvajā lietā, kas ierosināta pēc personas pieteikuma par pienākuma uzlikšanu Latvijas Zinātnes padomei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, proti, piešķirt eksperta tiesības.

Zinātniskās darbības likuma 18. panta piektajā daļā esot ietverts pilnvarojums Ministru kabinetam noregulēt ekspertu kvalifikācijas kritēriju noteikšanas jautājumus. Ministru kabinets neesot tiesīgs no likumdevēja pilnvarojuma atkāpties. Ministru kabinetam bija jānosaka kritēriji, pēc kuriem vērtējama zinātnieka zinātniskā darbība, lemjot par eksperta tiesību piešķiršanu. Savukārt Latvijas Zinātnes padome varot pieņemt tikai individuālus lēmumus attiecībā uz konkrētu personu atbilstoši Ministru kabineta noteiktajiem kvalifikācijas kritērijiem.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka tādējādi ir pārkāpts likumības jeb tiesiskuma princips, saskaņā ar kuru valsts pārvaldes institūcijas drīkst darboties tikai ar likumu noteikto pilnvaru ietvaros.

Tiesas secinājumi

Par tiesvedības izbeigšanu, jo apstrīdētās normas ir zaudējušas spēku.

Ministru kabinets atzina, ka Noteikumu Nr. 724 3. punkts izdots *ultra vires*. Ar Ministru kabineta 2019. gada 23. aprīļa noteikumiem Nr. 172 “Grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 12. decembra noteikumos Nr. 724 “Noteikumi par Latvijas Zinātnes padomes ekspertu kvalifikācijas kritērijiem, ekspertu komisiju izveidošanu un to darbības organizēšanu”” Noteikumu Nr. 724 3. punkts ir svītrots. Līdz ar to arī Latvijas Zinātnes padomes eksperta tiesību piešķiršanas kārtība ir zaudējusi spēku.

Saeima 2019. gada 13. jūnijā pieņēma likumu “Grozījumi Zinātniskās darbības likumā”. Zinātniskās darbības likuma pārejas noteikumos tika paredzēts, ka Ministru kabinets līdz 2019. gada 31. jūlijam izdod šā likuma 18. panta piektajā un astotajā daļā minētos noteikumus. Ar likuma “Grozījumi Zinātniskās darbības likumā” spēkā stāšanos 2019. gada 1. jūlijā Noteikumi Nr. 724 ir zaudējuši spēku. Atbilstoši Zinātniskās darbības likuma pārejas noteikumu 30. punktam Ministru kabinets 2019. gada 9. jūlijā izdevis noteikumus Nr. 320 “Latvijas Zinātnes padomes ekspertu tiesību piešķiršanas un ekspertu komisiju izveides kārtība.” [15.]

Tādējādi apstrīdētās normas pilnvarojuma aspektā ir aizstātas. Lietā netika konstatēti arī citi apstākļi, kuru dēļ tiesvedība būtu turpināma. [16.]

Satversmes tiesa lēmumā uzsvērusi labas likumdošanas principa ievērošanu. Tas citstarp ietver likumdevēja pienākumu ar parlamentārās kontroles starpniecību gādāt, lai likumdevēja dotais pilnvarojums tiktu izpildīts atbilstoši Satversmei. Šāda kontrole nepieciešama, lai tiesību sistēmā neveidotos pretrunas. Tas ir īpaši svarīgi valsts attīstības ilgtermiņam tik nozīmīgā jomā kā zinātnes tiesiskais regulējums. [17.]

Satversmes tiesa nolēma:

izbeigt tiesvedību lietā „Par Ministru kabineta 2017. gada 12. decembra noteikumu Nr. 724 “Noteikumi par Latvijas Zinātnes padomes ekspertu kvalifikācijas kritērijiem, ekspertu komisiju izveidošanu un to darbības organizēšanu” 3. punkta un Latvijas Zinātnes padomes 2018. gada 15. janvāra lēmuma Nr. 19-1-1 “Latvijas Zinātnes padomes eksperta tiesību piešķiršanas kārtība” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 64. pantam”.

Lēmums nav pārsūdzams.

Lēmuma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:

<http://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wpcontent/uploads/2019/02/2019-02-03- Lemums-par-tiesved%C4%ABbas-izbeig%C5%A1anu.pdf#search=>

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētājas palīdze

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv,

67830749, 26200580